

HELLENSEVER NERO'NUN BÜYÜK HAMLESİ: ACHAIA EYALETİ'NİN ÖZGÜRLEŞTİRİLMESİ

Ayşe Yakut*

Öz

M.S. 54–68 yılları arasında hüküm sürmüş olan Nero, yönetiminin başlarında icraatıyla olumlu bir tablo çizmiş olsa da, zamanla, özellikle de Burrus'un ölümü ve Seneca'nın devlet işlerinden çekilmesinden sonra, tiranlığa eğilimli doğasını göstermeye başlamıştır. Annesini, karısını ve yakın dostlarını ölüme gönderen Nero, yalnızca zalimliğiyle sivrilmemiş; aynı zamanda, Romalı gelenekçilerin “yoldan çıkarıcı” olarak gördüğü Hellen kültürüne kendini fazlasıyla kaptırmıştır. Öyle ki, ilk defa bir Roma imparatoru devlet işlerinden ziyade atletik yarışmalar ve sahne gösterileriyle ilgilenmiş; askeri zaferleri değil, yarışma galibiyetlerini arzulamıştır. Seleflerinden farklı olarak Nero; şarkı söyleyen, şiir yazan, tiyatro gösterilerinde yer alan ve araba yarışlarına katılan sıra dışı bir imparator olmuştur. Hellen kültürüne bu denli tutkun olan ve “Hellensever” olarak bilinen Nero, bu tutkularını asıl vatanında gerçekleştirmek için M.S. 66 yılının sonlarında Hellas'ı ziyaret etmiş; burada bir yıl kalarak Hellenlerin gelenekselleşmiş oyunlarına katılmıştır. Hellenlerin, gelenekselleşmiş oyunlarının tarihlerini Nero'nun katılabilmesi için değiştirmeleri ve Nero'nun katıldığı her oyunda zafer tacını kazanmasını sağlamaları imparatoru tatmin etmiştir. Bunun sonucunda da, imparator Hellas'tan ayrılmadan önce, *Achaia* Eyaleti'ne özgürlük bahşetmiştir. Nero'nun bu hamlesine karşılık, kentler imparatoru onurlandırmış; Hellen entelektüelleri de genel olarak tepkili oldukları imparatora karşı yumuşamışlardır. Bu çalışmada; önce Nero'nun hükümdarlığı hakkında kısa bir giriş yapıldıktan sonra, Nero'nun Hellas ziyaretine değinilecek, ardından Hellenlere nasıl ve niçin özgürlük bahsettiği anlatılacak ve son olarak, Nero'nun bu hamlesine Hellen kentleri ile entelektüellerin verdiği tepki incelenerek Hellenler nezdinde imparator Nero'nun imajı tanımlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Nero, Achaia, özgürlük, Hellen kentleri, entelektüeller*

Abstract

Philhellene Nero's Great Attempt: The Liberation of Achaia

Nero, who ruled the Roman Empire between 54 and 68 AD, gave a positive political impression in the early years of his administration. However, especially after the death of Burrus and retirement of Seneca from state affairs, Nero began to show a tendency towards tyranny. He, after punishing his mother, his wife and his close friends with death in a very cruel way, exceedingly devoted himself to Greek culture which some Roman traditionalists regarded as “corruption”. It

* Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara. E-posta: asonmez@ankara.edu.tr

was for the first time that a Roman emperor was interested in athletic competitions and stage performances rather than state affairs and he desired not military victories, but competition winnings. Unlike his predecessors, Nero was an unusual emperor; he was singing, writing poetry, taking part in the theatrical spectacles and participating in chariot races. As a man who was fond of Greek culture and known as Philhellene, Nero visited Greece at the end of 66 AD in order to realize these enthusiasms in its native region. Nero spent a year in Greece and during this year he attended the Greek traditional games. The Greeks changed the dates of these games to allow Nero to participate in them and they caused him to win the crown of victory in each competition he took part in. This act pleased the emperor. As a result of this, Nero granted freedom to Achaëa before he left Greece. In response to Nero's this attempt, the cities honoured the emperor. And furthermore, from that time onwards Greek intellectuals who generally criticized Nero, began to soften their attitude towards him. In this study, first, a brief introduction to the reign of Nero will be made. Secondly, details of Nero's visit to Greece will be given. And then, the question how and why the emperor granted freedom to the Greeks will be explained. Finally, the response of Greek cities and intellectuals to Nero's this act will be examined and by this way, the image of Nero in the eyes of Greeks will be described.

Key Words: *Nero, Achaëa, freedom, Greek cities, intellectuals*

Giriş: Roma Gelenekleri'ne Aykırı Bir *Princeps*

M.S. 54 yılında, henüz 17 yaşındayken tahta çıktığında, kendisinin her zaman Augustus'un ilkelerine uyacağını söyleyen, her fırsatta cömertlik ve hoşgörü örneği olabilecek davranışlarda bulunmaya çalışan, ölüm cezasına çarptırılmış kişiler için üzülen, ağır vergileri düşüren ve halka para dağıtan Nero'nun¹ imparatorlukta ilk yıllarının, özellikle de ilk beş yılının (*Quinquennium Neronis*) "katlanılabilir" (*tolerabilis*) olduğu düşünülmektedir². Öyle ki, Romalı tarih yazarı Aurelius Victor'un (M.S. ca. 320 – ca. 390) aktardığı bir rivayete göre Traianus, diğer *princeps*'lerin yönetimlerinin Nero yönetiminin ilk beş yılının gerisinde kaldığını ifade ederek, Nero'yu övmüştür.³ Katlanılabilir olduğu düşünülen yıllarda (M.S. 54–59) imparatorun düşünce yapısını şekillendiren ve politik hamlelerini yönlendiren Burrus ve Seneca'nın bu konudaki etkisinin zamanla zayıflamasıyla birlikte farklı bir kişiliğe dönüşen Nero'nun M.S. 59 yılında annesi Agrippina'yı öldürtmesi⁴, 62 yılında Muhafız Birliği komutanlık görevini (*praefectus praetorio*) icra etmekte olan ve erken yaşlarından itibaren kendisinin eğitimini üstlenip danışmanlığını yapmakta olan Sextus Afranius Burrus'u zehirleyerek ortadan kaldırması⁵ ve bu olaydan sonra

¹ Suet. Nero 10.

² Murray 1965, s. 43.

³ Aur. Vict. de Caes. 5.2. Ayrıca, *Quinquennium Neronis* hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Anderson – Haverfield, 1911; Lepper 1957; Murray 1965.

⁴ Tac. ann. 14.1-9; Suet. Nero 34; Cass. Dio 62.14.1-2.

⁵ Suet. Nero 35.5; Cass. Dio 62.13.3. Sextus Afranius Burrus hakkında bilgi için bk. *PIR*² A 441; McDermott 1949.

Seneca'nın devlet işlerinden ayrılıp inzivaya çekilmesi⁶, Nero'nun *princeps*'ten *tyrannus*'a dönüşüm sürecini başlatmıştır. Nero'nun imparator olduğu ilk yıllarda özen gösterdiği *clementia*'nın (merhamet, hoşgörü) *saevitia*'ya (zalimlik) dönüştüğü bu tabloda, yönetiminin başlarında Burrus ve Seneca'nın yöreklendirme ve yönlendirmeleri sayesinde üstü örtülen çılgın, tiranlığa eğilimli ve imparatorluk yönetmekle uzaktan yakından ilgisi olmayan doğası belirginleşmeye başlamıştır.

Nero'nun hükümdarlığında kırılma noktası olarak görülen 59 yılından itibaren, imparatorun çocukluğundan beri içinde var olan devlet adamı kimliğinden uzak ilgi ve zevkleri, su yüzüne çıkmıştır: ilk defa bir Roma imparatoru devlet işleriyle değil atletik yarışmalar ve sahne gösterileriyle ilgilenmekte, askeri zaferleri değil yarışma galibiyetlerini arzulamaktadır. Nero'nun, pek çok eğitilmiş ve elit Romalının "yoldan çıkarıcı" bulunduğu Hellen kültürüne saplantısı, sadece şarkı söylemesi, *kithara* çalması, şiir yazması, sahne oyunlarına katılması, araba yarışlarında yer almasıyla kalmamış⁷; O, ayrıca, Hellenlere özgü yaşam tarzını Roma'ya uyarlamaya çalışarak bu saplantısını abartmıştır. Öyle ki, M.S. 60 yılında *Neronia* adı altında, müzik (*musicum*), atletizm (*gymnicum*) ve binicilik (*equestre*) alanlarında olmak üzere düzenlenen Hellen tarzı oyunları beş yılda bir oynamak üzere başlatmıştır⁸. Ayrıca, Nero Romalı aristokrat kesimi de bu oyunlara dahil olmaya zorlayarak, hatta, gönülsüz aristokratların katılımını sağlamak için Roma hamamlarının yanına Hellen geleneklerini simgeleyen⁹ *gymnasium* yaptırarak ve senatörler ile şövalyelere ücretsiz yağ dağıtımını sağlayarak¹⁰, Roma aristokrasisinin prestijini sarsmıştır.

Nero'nun Romalıyı Romalı yapan unsurlara ters düşen bu tercihleri, selefleri Augustus ve Tiberius'un Roma-merkezli politikasıyla tezat oluşturmaktadır¹¹. Zira, Hellen geleneklerine özgü oyunların hoş karşılanmadığı ve geleneksel askeri eğitimin son derece önemli görüldüğü Roma'da, bir imparatorun bu tarz eğilim ve girişimlerinin olması ne Roma'nın Cumhuriyet

⁶ Tac. ann. 53-56. M.Ö. 4-M.S. 65 yılları arasında yaşamış Stoacı filozof Seneca'nın devlet işlerinden elini çekmesiyle, Nero'nun tüm vahşiliği ve çılgınlıkları doruk noktasına ulaşmıştır. Nero küçüklüğünden beri eğitimini üstlenen ve her zaman yanında olan Seneca'yı bile zehirleyerek öldürmeye çalışmış; başaramayınca, 65 yılında G. Calpurnius Piso'nun (*PIR*² C 285) liderliğini üstlendiği suikast girişiminde Seneca'nın da adı geçtiği için kendini öldürmesini emretmiştir. Bunun üzerine Seneca damarlarını keserek yaşamına son vermiştir (Seneca'nın ölümü hakkında bk. Tac. ann. 15.60-64).

⁷ Nero'nun sanatçı kimliği ve gösterilere düşkünlüğüyle ilgili olarak bk. Gyles 1962; Fantham 2013.

⁸ Suet. Nero 12.3; Tac. ann. 14.20; Cass. Dio 61.21.

⁹ Mratschek 2013, s. 51.

¹⁰ Tac. ann. 14.47; Cass. Dio 61.21.1.

¹¹ Mratschek 2013, s. 47.

Devri ilkelerine ve ahlak anlayışına ne de *Principatus* Devri'nin kurucusu Augustus'un ilkelerine uygundu. Roma'nın kuruluş efsanesinden (M.Ö. 753) başlayarak M.S. 229 yılına değin süregelen tarihini kaleme alan ünlü tarihçi Cassius Dio (M.S. ca. 155–235), Nero'nun “Romalı-olmayan” duruşunu şu şekilde analiz etmiştir: “...*Birisi, Romalı bir adamın, bir senatörün, bir patricius'un bir başrahibin, bir Caesar'ın, bir imparatorun, bir Augustus'un, beyaza boyanmış tablete (leukōma) yarışmacılar arasında isminin yazıldığını, ses çalışmaları yaptığını, bazı şarkılar üzerinde çalıştığını, saçlarını uzattığını ama sakalını kestğini, yarış esnasında toga'sını çıkarttığını, bir veya iki adamıyla birlikte yürüdüğünü, rakiplerini küçümsediğini, onlara sürekli sataşmayla karışık bir şeyler söylediğini, yarışma başkanlarından ve kırbaç taşıyan görevlilerden (mastigophoros) korktuğunu, suçlu bulunup kırbaç cezası almamak için gizlice bütün parayı bunlara harcadığını, -bırak görmeyi-duymaya nasıl tahammül edebilir?*”¹²

Nero'nun Roma'yı Hellenleştirme çabası, Hellen oyunları hususunda ısrarcı ve aşırıya kaçan tutumu ve tipik bir Romalı devlet adamına yakışmayacak davranışlarıyla Augustus'un şanını sahnelerde rezil etmesi Romalı aristokratların ondan nefret etmesine sebep olmuştur. İmparator ve *senatus* sınıfı arasındaki bu tezatlık ve ayrışma, senatörlerin imparatoru ortadan kaldırmaya yönelik girişimlerini doğurmuştur. Zira, *Annales* adlı eserinde Augustus'un ölümünden (M.S. 14) Nero'nun ölümüne (M.S. 68) dek geçen süreci anlatan ve aynı zamanda Roma geleneklerinin sıkı bir savunucusu olan Romalı tarihçi Tacitus, M.S. 65 yılında Nero'ya karşı düzenlenen Piso suikastında¹³ yer alan üst düzey askerlerden Subrius Flavus'un bu suikasta

¹² Cass. Dio 63.9.1-2: ...καίτοι πῶς ἂν τις καὶ ἀκοῦσαι, μὴ ὅτι ἰδεῖν, ὑπομείνειεν ἄνδρα Ῥωμαῖον βουλευτὴν εὐπατρίδην ἀρχιερέα Καίσαρα αὐτοκράτορα Αὐγουστον ἕξ τε τὸ λεύκωμα ἐν τοῖς ἀγωνισταῖς ἐγγραφόμενον καὶ τὴν φωνὴν ἀσκοῦντα, μελετῶντά τέ τινας ᾠδὰς, καὶ τὴν μὲν κεφαλὴν κομῶντα τὸ δὲ γένειον φιλιζόμενον, ἰμάτιον ἀναβαλλόμενον ἐν τοῖς δρόμοις, μεθ' ἑνὸς ἢ δύο ἀκολούθων βαδίζοντα, τοὺς ἀντιπάλους ὑποβλέποντα καὶ αἰεὶ τι πρὸς αὐτοὺς μεθ' ἀγμῆμας λέγοντα, τοὺς ἀγνοοθέντας τοὺς τε μαστιγοφόρους φοβοῦμενον, καὶ χρήματα αὐτοῖς κρύφα ἅπασιν ἀναλίσκοντα μὴ καὶ ἐλεγχθεὶς μαστιγοθῆ... .

¹³ M.S. 65 yılında G. Calpurnius Piso (*PIR*² C 285) önderliğinde düzenlenen suikast, Nero'ya karşı yapılan suikastların ilki ve en büyüğüdür (Suet. Nero 36.1). Baş rolü vatansaver senatörlerin oynadığı bu girişimin, Nero *Circus Maximus*'ta (= Roma'da Aventinus ve Palatinus tepeleri arasındaki vadide yer alan görkemli gösteri ve yarış alanı) araba yarışlarına katıldığı esnada gerçekleştirilmesi planlanıyordu. Ancak, senatör Flavius Scaevinus'un bir azatlısının ihanetiyle plan bozuldu; zira bu azatlı, efendisinin imparatora karşı şüpheli işler çevirdiğini söyledi. Bunun üzerine Piso da cesaretini kaybedince, durum anlaşıldı ve suikastçılar yakalanarak öldürüldü. Hatta Tacitus'un ifade ettiğine göre, pek çok masum kişi suikastla ilgisi olmadığı halde öldürüldü. Nero, bu olaydan sonra askerlerin sadakatini satın almak için yüklü miktarda bağışta bulundu. Piso suikastı hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Tac. ann. 15.48-74; ayrıca bk. Griffin 1984, s. 166-170.

katılma nedeni olarak Nero'ya şu sözleri söylediğini aktarmıştır: “*sen annenin ve karının katili, araba yarışçısı ve sahne oyuncusu olduktan sonra, senden nefret etmeye başladım*”¹⁴.

Nero'nun M.S. 59 yılında annesi Agrippina'yı öldürtmesiyle başlayan akıl almaz davranışları M.S. 68 yılında ölümüne dek devam etmiş ve Roma İmparatorluğu kâbus gibi bir süreçten geçmiştir. Roma Tarihi, M.S. 54–68 yılları arasında hüküm süren Nero'yla birlikte ilk defa, hiçbir zaman imparatorluğu büyütmek ve genişletmek gibi bir arzusu olmayan¹⁵, tek derdi “adını ölümsüzleştirmek” olan¹⁶, kendini sanatçı (*artifex*)¹⁷ diye tanımlayan geleneklere aykırı bir *princeps*'e tanıklık etmiştir!

İmparator Nero'nun Hellas Ziyareti

Roma'da eski Cumhuriyetçi zihniyete sahip soyluların Nero'ya yönelik suikast girişimleri M.S. 66 yılının başlarında tamamen önlenmiş; Armenia Kralı Tiridates'in Roma'ya gelerek Nero'ya bağlılığını sunması ve Nero'nun tacını kabul ederek bu itaati meşrulaştırmasıyla, imparatorun Doğu eyaletlerine karşı uyguladığı politika da takdir kazanmıştır. Özellikle, Armenia için yürütülen savaşların sonlandırılması, Nero'nun Roma'daki imajını düzeltmiş; onun halk ve *senatus* tarafından yüceltilmesini sağlamıştır¹⁸. Böylece, Romalılar nezdinde çalkantıda olan imajını düzelteren Nero rahatlamış ve bir süredir aklında olan Hellas ziyareti için en uygun zamanı yakalamıştır¹⁹.

Suetonius'un anlatımına göre, Nero, müzik yarışmalarına ev sahipliği yapan kentlerin *kithara* sanatçılarına verdiği zafer taçlarını kendisine yollamalarından etkilenerek ve yalnızca Hellenlerin onun sanatından anladığını ve ona değer verdiğini düşündüğü için Hellas'a gitmeye karar vermiştir²⁰. Suetonius'un anlatımından Nero'nun Hellas ziyareti için ani bir kararla yola

¹⁴ Tac. ann. 15.67: ...*odisse coepi, postquam parricida matris et uxoris, auriga et histrio...extitisti...*Ayrıca bk. Cass. Dio 62.24.2.

¹⁵ Suet. Nero 18.1.

¹⁶ Suet. Nero 55.1: *erat illi aeternitatis perpetuaeque famae cupido...*

¹⁷ Suet. Nero 49.

¹⁸ Nero tarafından, Doğu'ya Armenia problemini çözmesi için gönderilmiş olan general Gn. Domitius Corbulo, M.S. 63 yılında güçlü ve disiplinli ordusuyla, Armenia'ya saldırınca, Armenia Kralı Tiridates geri adım attı ve barış teklifinde bulundu. Bunun sonucunda Armenia, Parth Hanedanı tarafından yönetilen ancak Roma'ya bağlanan bir krallık haline geldi. Bu başarıda en büyük pay, Corbulo'nun olmasına rağmen, Nero “imparator” ve “muzaffer” olarak yüceltildi (Tac. ann. 15.28-29; Cass. Dio 62.23.1-4). Tiridates Nero'ya ve imparatorluğa bağlılığını sunmak için M.S. 66 yılında Roma'ya geldi; burada kafasındaki *tiara*'yı çıkarıp Nero'nun tacını taktı (Suet. Nero 13).

¹⁹ Malitz 2005, s. 88.

²⁰ Suet. Nero 22.3.

çıktığı anlaşılrsa da, bu ziyaretin imparator tarafından daha önceden planlandığına dair önemli kanıtlar bulunmaktadır. Örneğin, Tacitus, M.S. 64 yılında, Nero'nun kendini sahnelerde göstermek ve oyunlara katılmak için önce bir Hellen kenti olan Neapolis'e gittiğini, oradan da *Achaia*'ya gitmeyi planladığını söylemektedir; ancak, Neapolis'te tiyatro alanında ilginç bir olay yaşanmış, kalabalığı oluşturan insanlar bir anda binayı boşaltmış ve bina yıkılmıştır; bunun üzerine Nero Neapolis'tan ayrılmış ve hedefe giden yolculuğu esnasında Beneventum'da soluklanmıştır²¹. Tacitus, Nero'nun Beneventum'dan sonra, anlamadığı bir nedenden dolayı *Achaia* ziyaretinden vazgeçtiğini ve Roma'ya döndüğünü söylemektedir²².

Nero'nun Hellas ziyaretini önceden planlayarak gerçekleştirdiğine dair bir diğer kanıt, Mısır yöneticisi olan (*praefectus Aegypti*) Caecina Tuscus'un imparatorun Doğu eyaletlerini ziyaret edeceğini haber alması üzerine Nero onuruna hamam yaptırmış olmasıdır²³. Bu hamam, imparatorun 66/7 yılında yapacağı Hellas ziyareti sırasında Mısır'ı da ziyaret etme ihtimali üzerine önceden yaptırılmış olmalıdır²⁴. Nero'nun Hellas ziyaretinin planlı yapıldığına dair en önemli kanıt ise, imparatorun Hellenlerin düzenlediği bütün oyunlara Hellas'ta kalmayı tasarladığı yıl içerisinde katılabilmesi için, hangi tarihte yapılacağı yüzyıllardır belli olan oyunların tarihlerinin değiştirilmesi; *Olympia* Oyunları'nda alışılmışın dışına çıkılarak, atletik yarışmaların ve araba yarışlarının yanı sıra müzikal yarışmaların da eklenmesi ve bazı oyunların imparatorun isteği doğrultusunda iki kez düzenlenmesidir²⁵. Örneğin, her dört yılda bir düzenlenen *Olympia* Oyunları'nın normal düzende 65 yılının yaz sonunda kutlanması gerekirken²⁶, imparatorun da oyunlara katılabilmesi için bir yıl sonraya, yani 66 yılına ertelenmiştir²⁷. Tüm bu hazırlıklar, Nero'nun Hellas ziyaretini en az bir yıl önceden planladığını göstermektedir. *Fratres Arvales*'in²⁸ 25 Eylül 66'da imparatorun sağ salim gidip dönmesi için kurbanlar

²¹ Tac. ann. 15.33-34.

²² Tac. ann. 15.36.

²³ Ancak, Caecina Tuscus (*PIR*² C 109) bu hamamda kendisi yıkandığı için Nero tarafından sürgüne gönderilmiştir; bk. Suet. Nero 35.5; Cass. Dio 63.18.1.

²⁴ Griffin 1984, s. 279, n. 120.

²⁵ Suet. Nero 23.1. Suetonius'un tarihlerinin değiştirildiğini ifade ettiği oyunlar, muhtemelen Hellenlerin dört büyük oyunlarıdır; zira, Nero Hellas'ta bilindik oyunlar dışında da pek çok oyun ve şenliğe katılmıştır (Gallivan 1973, s. 231, n. 8).

²⁶ Gallivan 1973, s. 232; Griffin 1984, s. 162.

²⁷ Philostr. Ap. 5.7.

²⁸ *Fratres Arvales*, Bereket Tanrıçası *Dea Dia*'ya düzenlenen festivalde belli ritüelleri yerine getirmenin yanı sıra, imparatorun esenliği için her yıl adaklar adayan 12 kişilik rahipler topluluğuydu. Bk. *DNP* 2 (1997), 67-69, s.v. «Arvales fratres» (Scheid); *OCD*⁴ 2012, 588 vd., s.v. «fratres arvales» (Beard).

kesmesinden²⁹ yola çıkılarak, Nero'nun Hellas'a gitmek üzere Roma'dan M.S. 66 yılının Eylül ayında ayrıldığı düşünülmektedir³⁰.

Peki, Nero'nun Hellas'a gitme amacı neydi? Cassius Dio'nun dediğine göre, bu ziyaret, Flamininus'un, Mummius'un, Agrippa'nın ya da Augustus'un ziyaretine benzemiyordu; Nero, yarış arabalarını kullanmak, *kithara* çalmak, halka seslenmek ve tragedya oyunlarında rol almak için gelmişti; çünkü bunları yapmak için Roma ona yetmemişti³¹. Hellas'a, Hellenlerin en büyük oyunlarına katılmak için giden Nero'nun en büyük amacı da, "bütün büyük oyunların galibi" (*περιοδικός*) olmak³². Öte yandan, imparator oyunlara katılmak uğruna Hellas'ta bir yıl kalmış olmasına rağmen, ne Atina'ya ne de Sparta'ya gitmiştir. Hellenlere bu denli düşkün olan Nero'nun, oyunlara ev sahipliği yapan bütün kentlerde yarışırken, bir tek Hellenlik'in simgesi olan Atina ve Sparta'daki oyunlara katılmaması ilginçtir. Cassius Dio'ya göre, bunun nedeni imparatorun Sparta'dan Lykurgos'un yasalarından dolayı, Atina'dan ise Öç Tanrıcaları Erinys'lerden dolayı kaçmasıdır³³. Tüm bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere, Nero'nun Hellas'a görülmeye değer yerleri görmek için değil, kendini göstermek³⁴ ve gösteri ile sahne çılgınlığını doyumak için gittiği açıktır.

İmparator "kendini göstermek" için gittiği Hellas'ta bir yıl kalmış (M.S. 66 yılı Eylül ayından 67 yılı Aralık başına dek); bu süre zarfında, düşlediği şeylere kavuşmuş ve bütün oyunlara katılabiliştir: zira arzusu, Nikopolis'te *Aktia* Oyunları'na, Olympia'da *Olympia* Oyunları'na, Argos'ta *Nemea* ve *Heraia* Oyunları'na, Korinthos'ta *Isthmia* Oyunları'na ve Delphoi'da *Pythia* Oyunları'na katılmaktı³⁵. Bu oyunlarda hangi yarışmalara katıldığı tam olarak bilinmese de, ne tür faaliyetlerde bulunduğu bellidir: bildiği üzere kendisi Roma'da sahnelerde şarkı söylemiş; lir çalmış; maske ve kostüm giyerek tragedyalarda rol almış ve çeşitli araba yarışlarına katılmış bir imparatordur³⁶. Hellas'ta da bu gibi pek çok oyun ve yarışa katıldığı düşünülen Nero, Cassius

²⁹ Smallwood 1967, no. 26.

³⁰ Gallivan 1973, s. 231; Bradley 1979, s. 154; Griffin 1984, s. 162; s. 280, n. 126; Champlin 2003, s. 54; Malitz 2005, s. 88.

³¹ Cass. Dio 62.8.2-3. M.Ö. 198 yılı *consul*'ü olan Flamininus, II. Makedonya Savaşı'nın (M.Ö. 199-196) muzafferidir; L. Mummius, M.Ö. 146 yılında Korinthos'u talan eden Romalı devlet adamı ve komutandır; Agrippa ise, Octavianus'un yanında M.Ö. 31 yılında gerçekleşen *Actium* Deniz Muharebesi'nin galibidir.

³² Cass. Dio 63.10.1; bu konuda bk. Kennell 1988.

³³ Cass. Dio 63.14.3.

³⁴ Kennell 1988, s. 251.

³⁵ Champlin 2003, s. 55. Nero'nun katıldığı oyunların sıralaması için bk. Bradley 1978, s. 72; Alcock 1994, s. 107, n.5.

³⁶ Nero'nun 66/7 yılında Hellas'ta katıldığı oyunlarda bulunduğu faaliyetlere yer veren antik kaynaklar için bk. Champlin 2003, s. 283, n. 6.

Dio'nun ifadesine göre, toplamda 1,808 ödül kazanmıştır³⁷. Hatta, Nero'nun *Olympia* Oyunları'nda on atlı bir arabayı çekerken arabadan düştüğü; ancak, *Hellanodikai* denilen oyun yarışlarına yüklü miktarda para vererek ödülü kazandığı anlatılmaktadır³⁸.

Son olarak, Nero'nun Hellas ziyaretinin kabaca şu şekilde gerçekleştiği söylenebilir³⁹:

- Aktia* Oyunları – Eylül 66
- Pythia* Oyunları – Eylül 66
- Isthmia* Oyunları – İlkbahar 67
- Nemea* Oyunları – Yaz 67
- Olympia* Oyunları – Yaz 67
- Korinthos'ta – Eylül 67
- Aktia* Oyunları – Eylül 67
- Pythia* Oyunları – Eylül 67
- Lerna ve Argos ziyareti – Ekim/Kasım 67 (?)
- Isthmia* Oyunları / Özgürlük İlanı – 28 Kasım 67
- Hellas'tan ayrılış – 1 Aralık 67 (en geç)
- Roma'ya varış – 31 Aralık 67 (en geç)

Nero'nun *Achaia* Eyaleti'ne Özgürlük Bahşetmesi

Hellas'ı ziyaret ettiğinde son derece iyi ağırlanan, her şeyden önemlisi de Hellenlerin en büyük oyunlarına katılan ve katıldığı her oyunu kazanarak 1,808 zafer tacıyla onurlandırılan Nero'nun dünyadaki en büyük arzusu yerine gelmişti: O, artık bir *περιοδονίκης*, yani “bütün oyunların galibi” idi⁴⁰. Hellenler, M.Ö. 8. yüzyıldan beri aynı tarihte düzenlenen gelenekselleşmiş *Olympia* Oyunları'nı ilk defa, yapılması gereken zamanda yapmayıp imparatorun gelişine erteleyerek, hatta, onun için bazı oyunların iki kez düzenlenmesini sağlayarak⁴¹, Nero'nun gönlünü yeterince hoş tutmuştur.

Hellenlerin gösterdiği bu sadakate karşılık Nero, 67 yılının sonlarına doğru, Hellas'tan ayrılmadan önce, Hellen halkı için yapılabilecek en büyük hamleyi yapmış ve Korinthos'ta⁴² düzenlenen *Isthmia* Oyunları sırasında, bir

³⁷ Cass. Dio 63.21.1.

³⁸ Suet. Nero 24.2; Cass. Dio 63.14.1.

³⁹ Bradley 1978, s. 72.

⁴⁰ Bu konuda bk. Kennell 1988.

⁴¹ Suet. Nero 23.1. Nero'nun iki kez katıldığı oyunlar; *Aktia*, *Pythia* ve *Isthmia* Oyunları'dır (Bradley 1978, s. 65).

⁴² M.Ö. 146 yılında yerle bir edilen ve daha sonra Romalılar tarafından kolonileştirilen Korinthos'un eski günlerine dönmeye ihtiyaç duyduğunu düşünmesi; Pompeius, M. Antonius,

senatus eyaleti olan *Achaia*'ya “özgürlük” (ἐλευθερία) ve “vergi muafiyeti hakkı” (ἀνεισφορία) tanımıştır. 1887 yılında Yunanistan-Karditsa'da bulunan yazıt Nero'nun bu bildirgesini ilan etmektedir:

28 Kasım 67⁴³, Boiotia/Akraiphia, *Nero'nun Bildirgesi*⁴⁴:

İmparator Caesar bildirir: Yüce ruhlu Hellas'a bana gösterdiği iyi niyet ve saygının karşılığını vermek istiyor ve bu eyaletten mümkün olduğunca çok insanın Aralık ayının ilk gününden dört gün önce (= 28 Kasım'da), Korinthos'ta toplanmasını buyuruyorum.

Kalabalık mecliste toplanınca, şu sözleri söyledi:

Ey Hellenler, benim yüce gönüllülüğümden beklenmeyecek hiçbir şey olmasa da, size hiç tahmin edemeyeceğiniz bir armağan, hatta istemeye cüret edemeyeceğiniz kadar büyük bir armağan bahşediyorum. Achaia'da ve bugüne kadar Peloponnēsos olarak bilinen yerde yaşayan tüm Hellenler, özgürlüğü ve vergi muafiyetini kabul edin, bu armağana hiçbiriniz en parlak günlerinizde bile sahip olmadınız, çünkü ya başkalarına ya da birbirinize boyun eğiyordunuz. Keşke, Hellas zirvedeyken bu armağani bahşediyor olsaydım, böylece daha fazla kişi bu iyilikten nasibini alırdı; bunun sorumlusu olarak, yaptığım iyiliğin büyüklüğünü zamanından önce boşa çıkararak çağı görüyorum. Şimdi size merhamet ettiğim için değil, gösterdiğiniz iyi niyetten dolayı bu iyiliği yapıyorum. Bana olan ilgilerini karada ve denizde her zaman tecrübe ettiğim tanrılarınıza müteşekkirim; çünkü, onlar böyle bir iyiliği yapmama olanak tanıdılar. Zira, öteki yöneticiler kentler özgürleştirirken, yalnızca Nero bir eyaleti özgürleştirdi!

Nero'nun bu büyük hamleyi yapma amacı, elbette, yalnızca Hellen kentlerinin gösterdiği sadakat ve ilginin karşılığını vermek değildi. İmparatorun kendisi bildirmede böyle olduğunu ifade etse de, gerek yüce gönüllüğüne (τῆς

Caesar ve Augustus gibi Romalı yönetici ve generallerin Hellen geleneğinin öncüsü ve devamı olan Atina, Sparta ve Olympia'yla ilgilenmiş olmaları, Nero'nun “özgürlük ilanı” için Korinthos'u seçmesine neden olmuştur (Manders – Slootjes 2015, s. 996 vd.).

⁴³ İlgili yazıtta (= *SIG*³ 814) Nero'nun bildirgesini 28 Kasım'da ilan ettiği yazmakta ancak hangi yılda ilan ettiği yazmamaktadır. Pausanias'ın (Paus. 7.17.3) Nero'nun *senatus* eyaleti olan *Achaia* karşılığında *senatus*'a Sardinia Adası'nı verdiğini söylemesi, kafalarda karışıklık yaratmıştır. Zira başka bir yazıt (= *ILS* 5974 = Smallwood 1967, no. 392), Sardinia'nın 1 Temmuz 67'den önce *senatus* eyaleti olduğunu göstermektedir. Bu durumda Pausanias'ın ifadesinden, *Achaia*'nın söz konusu özgürlüğü 67 yılından önce elde ettiği anlaşılmaktadır. Ancak bu görüş modern literatür tarafından kabul edilmemekte ve Nero'nun özgürlük ilanının tarihlendirmesi için 67 yılı kabul görmektedir; bk. Gallivan 1973, s. 231-234; Bradley 1978, s. 67-71. Tarihlendirmeyi 67 yılı olarak kabul eden modern literatür için bk. Bradley 1978, s. 66, n. 36.

⁴⁴ *SIG*³ 814.1-26 = *ILS* 8794; bk. Smallwood 1967, no. 64; Abbott – Johnson 1968, no. 56; Sherck 1988, no. 71. Yazıtın yayımlanması: Holleaux 1888, s. 510-528.

ἐμῆς μεγαλοφροσύνης) yaptığı vurgudan, gerek bahsettiği armağanın büyüklüğünü (δωρεάν... τοσαύτην ὄσπιν...) sık sık dile getirmesinden, gerekse bildirgenin son satırında yalnızca kendisinin bir eyaleti özgürleştirdiğini (Νέπων δὲ μόνος καὶ ἐπαρχείαν) ifade etmesinden, asıl amacının Hellenlerin nezdinde kendini yüceltmek olduğu anlaşılmaktadır. Zira böylece, Hellen severliği saplantıya dönüşen imparator, Hellenlerin gözünde daha da üstün bir kişilik haline gelecek hatta tanrılaşacaktı. Nero'nun ismini ve şanını ölümsüzleştirme tutkusu, bu özgürlük ilanı bildirisinde açıkça görülmektedir: imparator Hellenler'e seslenirken “bugüne kadar Peloponnēsos olarak bilinen yerde yaşayan Hellenler” ifadesini bilinçli olarak kullanmıştır. Çünkü, Hellenlere özgürlük bahsetmesinin karşılığında, Peloponnēsos adının Nerōnosnēsos (= Nero'nun Adası) olarak değiştirilmesini⁴⁵ umut etmekteydi.

Öte yandan, bu özgürlük ilanında her ne kadar Nero'nun megalomanlığı göze çarpsa da, yaptığı iyilik son derece değerliydi. Kendisinin de vurguladığı gibi, o güne kadar pek çok Hellen kenti özgürlük statüsünü elde etmiş olmasına rağmen, bir eyaletin bütününe böyle bir ayrıcalık tanınması ilk defa yaşanıyordu. Nero, Hellen ırkının en düşkün olduğu şeyi, yani özgürlüğü onlara geri vererek “sadece maddi bir iyilik değil, aynı zamanda ruhsal bir iyilik” yapmış⁴⁶; böylece gerçek bir “Hellen sever” olduğunu ispat etmiştir.

Kentlerin ve Entelektüellerin Tepkisi

Antikçağ'da “iyilikseverlik/hayırseverlik” karşılıklı armağanlar takasına dayanan antropolojik bir kavramdır⁴⁷ ve özellikle kentler ile imparatorlar arasında özel bir etkileşim aracıdır. Bu bağlamda Nero'nun Achaia Eyaleti'ni özgürleştirmesi Hellen kentleri tarafından büyük bir hayırseverlik olarak görülmüş ve karşılıksız bırakılmamıştır. Bu amaçla oluşturulduğundan emin olduğumuz, günümüze ulaşmış tek bir onurlandırma yazıtı bulunmaktadır. O da, imparatorun bildirgesini ilan etmesinin hemen ardından, Boiotia/Akraiphia Başrahibi Epameinōndas'ın meclise ve halka sunduğu karardır.

⁴⁵ Sherk 1988, s. 112, n. 1; Mratschek 2013, s. 55.

⁴⁶ Swain 1988, s. 336. Nero'nun yaptığı bu iyilik, vergi muafiyetini (ἀνεσφορία) de içerdiği için Hellenler açısından maddi bir kazanç olsa da, aslında “manevi” bir kazançtır. Tarih boyunca özgürlüklerine düşkünlükleriyle bilinen Hellenlerin uzun bir süreden sonra, belli ölçüde “simgesel” de olsa özgürlüklerini resmi olarak kazanmış olmaları onları, şüphesiz, ruhsal açıdan iyileştirmeye yaramıştır. Nitekim, Achaia Eyaleti'nin özgürlüğünü elde etmesi, Roma egemenliğinden çıkması ve kendi başına siyasal bir güç olması anlamına gelmiyordu. Hellenlerin elde ettiği bu statü, onları Roma İmparatorluğu'na vergi vermekten kurtarıyor ve kendi iç meselelerini kendi yasalarıyla halletme (*sui legibus uti*) olanağı tanıyordu.

⁴⁷ Mratschek 2013, s. 55.

28 Kasım 67, Boiotia/Akraiphia, *Akraiphia'nın Kararı*⁴⁸:

Augustus'un ve Nero Claudius Caesar Augustus'un yaşam boyu rahibi Epameinōndas, Epameinōndas oğlu, kendisinin aldığı kararı meclise ve halka sundu:

Bütün Kâinatın Efendisi Nero, tribunus'luk makamına 13. kez atanmış Yüce İmparator, Vatanın Babası, Hellenlerin üzerine parlayan Yeni Helios, Hellas'a iyilik yapmayı tercih eden, her zaman iyiliği ve esenliği için onun yanında olan tanrılarımıza saygılı ve müteşekkir, ezelden beridir yerli malımız olan özgürlüğümüzü, vaktiyle Hellenlerin elinden alınan özgürlüğü tüm zamanların biricik ve tek Yüce İmparatoru, Hellensever Nero, Zeus Eleutherios geri verdiği, bize bu iyiliği yaptığı, özerkliğimizi ve özgürlüğümüzü eski haline getirdiği; ayrıca, hiç beklemediğimiz bu büyük armağana önceki Augustus'lardan hiçbirinin tam anlamıyla bahşetmediği vergi muafiyetini de eklediği için; işte tüm bu nedenlerden dolayı, arkhōn'lar, meclis üyeleri ve halk tarafından şu anda, Zeus Sōtēr'in yanına, üzerinde "Zeus Eleutherios Nero'ya, sonsuza dek" yazan bir sunak adanmasına ve Apollon Ptōios'un tapınağında vatanımızın tanrılarıyla birlikte Nero Zeus Eleutherios'un ve Tanrıça Augusta Messelina'nın heykellerinin dikilmesine karar verilmiştir; öyle ki, bunlar bu şekilde tamamlandığında, kentimiz efendimiz Augustus Nero'nun evine karşı her türlü onurlandırmayı ve dindarlığı yerine getirmiş görünsün. Bu karar, agorada Zeus Sōtēr'in yanında bir stel üzerinde ve Apollon Ptōios'un tapınağında kayıt altına alınacaktır.

Bu yazıttan anlaşıldığı üzere Nero, Akraiphia Kenti tarafından, "Kainatın Efendisi" (ὁ κόσμου κύριος), "Vatanın Babası" (πατὴρ πατρίδος), "Tüm Hellenlerin üstüne parlayan Yeni Helios" (νέος Ἥλιος ἐπιλάμπας τοῖς Ἑλλησιν), ve "Zeus Eleutherios" (Ζεὺς Ἐλευθέριος) olarak onurlandırılmıştır.

Nero'nun Hellenlere özgürlüklerini kazandırması, ayrıca eyalet sikkelerinde de karşılığını bulmuş ve imparator çoğunlukla "Zeus Eleutherios" olarak onurlandırılmıştır. Örneğin, Patrai'da basılan sikkelerde IVPPITER LIBERATOR yazarken, aynı şekilde, Sikyon sikkelerinde NE(ron) K(aisar) ZEUS ELEUTHERIOS yazmaktadır⁴⁹. Korinthos sikkelerinde ise, Nero'nun bahsettiği özgürlüğe atıfta bulunularak imparator Korinthoslular'a seslenir vaziyette tasvir edilmiş ve ADLO[cutio] AVG. yazılmıştır⁵⁰. Nikopolis'e atfedilen bir sikkede de, NERONI PATRONI HELLADOS yazmaktadır⁵¹.

⁴⁸ SIG³ 814.27-56 = ILS 8794, bk. Smallwood 1967, no. 64; Sherk 1988, no. 71. Yazıtın yayımlanması: Holleaux 1888, s. 510-528.

⁴⁹ RPC I, 1238-44.

⁵⁰ RPC I, 1205-6.

⁵¹ RPC I, 1376-77; bk. Manders – Slootjes 2015, s. 1000.

Akraiphia yazıtından ve eyalet kentleri sikkelerinden anlaşılan, Nero'nun Hellas'a bahsettiği özgürlük armağanının Hellen kentleri tarafından şükranla karşılandığıdır. Romalı imparatorlar konusunda çoğu zaman kentlerle aynı görüşleri paylaşmayan Hellen entelektüelleri de, kendi ırklarına yapılan bu son derece kıymetli iyiliğe karşı duyarsız kalmamışlardır. Nero'nun bu hamlesinin Hellen entelektüellerinin eserlerinde nasıl yankılandığına bakacak olursak; öncelikle Nero'nun *Isthmia* Oyunları sırasında Hellenlere özgürlük bahsettiği seremoni sırasında büyük bir ihtimalle orada bulunan Plutarkhos⁵² (M.S. 46 – ca. 120), bu olaya şu şekilde değinmiştir: “*Korinthos Kenti'nde aynı şey Hellenler'in başına ikinci defa geldi: Titus [Flamininus] o zaman Korinthos'ta, Nero ise benim zamanımda Korinthos'ta, aynı şekilde Isthmia Oyunları esnasında Hellenler'e özgürlük ve özerklik hakkını tanıdı. Söylenildiğine göre Titus elçisi aracılığıyla, Nero'ysa bizzat kendisi agorada bir kürsü üzerinden kalabalığın arasına konuşma yaparak [bunu gerçekleştirdi].*”⁵³ Plutarkhos'un ifadelerinden de anlaşıldığı üzere, tarih Hellenlere iki defa özgürlük bahşedilmesine tanıklık etmiştir. İlki, İkinci Makedonya Savaşı'nda Romalıların V. Philippos'u yenmesi sonucunda, savaş esnasında Hellen halkının gösterdiği sadakatten ötürü, M.Ö. 196 yılında, *Isthmia* Oyunları sırasında Titus Quinctius Flamininus tarafından bahşedilmişti⁵⁴. Flamininus'un bu hamlesi tek başına alınmış bir karar değil, *senatus*'la alınmış ortak bir karardır ve Doğu'yu stabilize etmek gibi siyasal bir amaç taşımaktaydı; Nero'nunkiye, *senatus* umursanmadan bir tür coşkuyla alınmış bir karardır⁵⁵ ve özünde imparatorun Hellenler tarafından sevilme, yüceltilme, tanrılaştırılma ve ölümsüzleştirilme arzularını taşımaktaydı.

Flamininus'la Nero'nun amaçları ve Hellenleri özgürleştirme yolları birbirinden farklı olsa da, bu hamlenin Hellenler üzerinde yarattığı etki ve sonuç aynıdır. Roma vatandaşlık hakkını elde etmiş ve Romalı elit çevre arasında sağlam bir yer edinmiş olan Plutarkhos'un gözünde Nero, korkunç suçlar işlemiş bir tirandır; annesini öldürten, çılgınlıklarıyla Roma'yı yıkıma sürükleyen, yakın dostlarını bile işkence ederek ölüme gönderen, karısını ortadan kaldıran ve imparatorluğun şanını sahnelerde kirleten bir imparatordur⁵⁶. Plutarkhos'un eserlerinde son derece olumsuz bir Nero tasviri çizdiği anlaşılmaktadır. Ancak, *Achaia*'nın özgürleştirilmesi olayı Plutarkhos'un imparatora karşı olumsuz bakış açısını bir nebze de olsa değiştirmiştir. Plutarkhos “Tanrısal Öcün Gecikmesi Hakkında” (*de sera numinis vindicta*)

⁵² Jones 1971, s. 17; Stadter 2015, s. 72.

⁵³ Plut. Flam. 12.8.

⁵⁴ Pol. 18.46; bu konuda ayrıntılı bilgi için bk. Eckstein 1990.

⁵⁵ Enos 2013, s. 47.

⁵⁶ Plut. Ant. 87.4; de amic. 96C; Galb. 14.2.

adlı deneme yazısında, canlıların reenkarnasyonu ile ilgili bir öte dünya anlatısı yaparken Nero'nun ruhunu tasvir etmiştir; bu tasvire göre, Nero'nun ruhu yaptığı haksızlıklardan dolayı kötü bir durumdaydı ve anne rahmindeyken hayatta kalabilmek için annesini yiyen Pindaros Yılanı'na dönüştürülmüştü; ancak bu esnada aniden çıkan bir ses, Nero'nun bataklıklarda ve çayırlarda şarkı söyleyen başka bir canlıya dönüştürülmesini buyurdu. Plutarkhos'a göre, Nero'nun Pindaros Yılanı'na dönüşen ruhunun daha iyi bir canlıya dönüşme sebebi şuydu: “tanrılardan bir iyilik görüyordu, çünkü, tanrıların kıymetlisi Hellas'ı özgürleştirmişti.”⁵⁷

“Hellas'ın Tasviri” (*Graeciae Descriptio = Perihēgēsis*) adlı eserinde Pausanias (M.S. 115 – ca. 180); Nero'nun Elis'teki Olympia'da *Achaia* halkının adanmış olduğu kahraman heykelleri arasından bazılarını Roma'ya kaçırmasını, Thespiailıların Eros heykelini Roma'ya getirerek günah işlemesini, Delphi'deki Apollon heykeli ile 500 adet insan ve tanrı heykelini yağmalamasını, annesini ve karısını öldürtmesini iğrenç davranışlar olarak nitelendirmiştir⁵⁸. Ancak, Nero'nun Hellenlere özgürlük bahşetmesinden sonra Pausanias'ın imparator hakkındaki düşünceleri biraz daha yumuşamış ve Platon'dan yaptığı bir alıntıyla onun hakkında şu değerlendirmeyi yapmıştır: “Ortada işlenmiş ne kadar büyük ve cüretkâr suç varsa, bunlar sıradan insanların değil, doğru olmayan bir eğitimle bozulmuş soylu bir ruhun işidir.”⁵⁹ Pausanias'ın Nero için sarf ettiği bu sözler, olumlu görülebilir; buradan anlaşılan, Pausanias'ın, Nero'yu özünde kötü biri olarak görmediği ve onun işlediği suçları yanlış eğitimle bozulmuş doğasına bağladığıdır.

Philostratos (M.S. ca. 170 – ca. 247), “Apollōnios'un Yaşamı” (*Vita Apollonii*) adlı eserinde, imparator Nero'yu Hellenler'in gelenekselleşmiş oyunlarının tarihlerini değiştirmeye yeltenen, şarkı söyleyen, sahne oyunlarına ve gösterilerine meraklı, Augustus ile Iulius Caesar'ın kıyafetini çıkartıp Amoibeus'un⁶⁰ ve Terpnos'un⁶¹ giysilerini giyen bir *princeps* olarak yansıtmış; hatta, onun yasalar düzenlemek yerine şarkı söylediğini, tahtında oturup kara ile denizin işleriyle uğraşmak yerine dışarılarda gezindiğini ve hem kendisini hem de Romalılar'ı küçük düşürdüğünü ifade etmiştir⁶². Görüldüğü üzere, Philostratos da Roma İmparatorluk Çağı'nda yaşamış diğer Hellen

⁵⁷ Plut. de sera 567F–568A.

⁵⁸ Paus. 5.25.8; 9.27.3–4; 10.7.1.

⁵⁹ ὅποσα ἀδικήματα μεγέθει καὶ τολμήματι ἐστὶν ὑπερηρκότα, οὐ τῶν ἐπιτυχόντων εἶναι ταῦτα ἀνθρώπων, ψυχῆς δὲ γενναίας ὑπὸ ἀτόπου παιδείας διεφθαρμένης. Paus. 7.17.3; Plat. rep. 491e.

⁶⁰ M.Ö. 3. yy.'da yaşamış Atinalı ünlü müzisyen.

⁶¹ Nero'nun imparator olduğunda davet ettiği ve her gün dinlediği *kithara* sanatçısı; bk. DNP 12.1 (2002), 161, s.v. «Terpnos» (Harmon).

⁶² Philostr. Ap. 5.7.

entelektüelleri gibi, Nero'yu çılgınlıklarından ve bir imparatora yakışmayan davranışlarından dolayı eleştirmiştir. Ancak, imparatorun Hellas'ı özgürleştirme hamlesine değinirken, onun bilgelikle hareket ettiğini belirtmeden edememiştir: “Nero kendinden beklenmeyecek bir bilgelikle karar vererek, Hellas'a özgürlüğünü bahşetti; kentler tamamen Dor ve Attike geleneklerine geri döndü. Hellas, kentlerin uyumuyla birlikte eskiden sahip olmadığı şekilde yeniden canlandı.”⁶³

Roma İmparatorluk Çağı'nın en gözde entelektüellerinden Plutarkhos, Pausanias ve Philostratos'un Nero'yla ilgili değerlendirmelerinden anladığımızı göre, Nero ne denli çılgın ve bilgelikten uzak bir imparator olursa olsun, “Hellas'ı özgürleştirme hamlesiyle” Hellen entelektüelleri nezdindeki imajını düzeltmeyi başarmıştır. Ancak, ne yazık ki, bu özgürlük statüsü kısa bir süre sonra İmparator Vespasianus tarafından geçersiz sayılmış ve Hellenlerin sevinci çok kısa sürmüştür⁶⁴. Pausanias, bunun sebebinin Vespasianus zamanında Hellenlerin kendi içlerinde yaşadıkları bir kargaşa olduğunu söylese de, asıl nedenin finansal sorunlar olduğu düşünülmektedir⁶⁵. Çünkü, *Achaia* Eyaleti Nero tarafından özgürleştirildiği için artık vergi vermiyordu ve M.S. 68/9 yıllarını iç savaşlarla geçiren Roma maddi sıkıntılar yaşamaktaydı. Bu nedenle, Vespasianus M.S. 70 yılının sonlarında *Achaia*'nın özgürlüğüne son vererek, eyaleti yeniden bir *proconsul* tarafından yönetilmeye ve vergi vermeye tabi tutmuştur. Nero'nun Hellenlere yaptığı jesti geçersiz kılan Vespasianus özellikle Philostratos tarafından fazlasıyla eleştirilmiştir: “...ama Vespasianus, buraya gelir gelmez iç düzensizlikleri ve başka şeyleri bahane ederek, büyük bir öfkeyle onu (= özgürlüğü) iptal etti. Bu yaptıkları, yalnızca bunlara maruz kalanlara değil, Apollōnios'a da krallığa yakışacak bir tutumdan ziyade acımasızca bir tutum olarak göründü. Bu nedenle Apollōnios, imparatora şöyle bir mektup gönderdi: ‘...Sen özgür Hellenler'i köleleştirdin nefret kazandın, benim milletimden ne istedin?... Nero bir oyun sırasında Hellenler'e özgürlük bahşetti, sen ise onları köleleştirdin. Sağlıcakla kal!’”⁶⁶

Sonuç

Roma İmparatorluk Çağı'nda yaşamış Hellenlerin bir bütün olarak Romalı imparatorları nasıl değerlendirdiğine bakıldığında, Hellen kentlerinin kendilerine yapılan yardım ve bağışlardan ötürü Romalı imparatorlara koşulsuz bir sadakatle bağlandığı görülmektedir. Entelektüeller ise Caligula, Nero ve

⁶³ Philostr. Ap. 5.41.

⁶⁴ Suet. Vesp. 8.4; Paus. 7.17.3-4; Philostr. Ap. 5.41.

⁶⁵ Paus. 7.17.3-4; Bosworth 1973, s. 61; Alcock 1994, s. 104.

⁶⁶ Philostr. Ap. 5.41.

Domitianus gibi imparatorları kentlere ne denli yardımda bulunmuş olurlarsa olsunlar, bir yöneticinin taşınması gerektiğini düşündükleri bilgelik ve diğer erdemlerden yoksun oldukları için her daim eleştirmişlerdir. Nero örneğinde de; yazıtlar, sikkeler ve edebi kaynaklar Nero'nun *princeps*'liği hususunda genel çerçevede hemfikir değildir: yazıtların ve sikkelerin dili son derece olumlu, tanrılaştırılmış bir Nero imajı çizmektedir; öte yandan, entelektüeller eserlerinde Nero'yu bilgelikten uzak, çılgın ve ölçsüz bir imparator olarak tasvir etmektedir. Ancak, Nero'nun 28 Kasım 67'de *Achaia* Eyaleti'ni özgürleştirilmesiyle söz konusu imparator hakkında ilk defa tamamen olumlu bir tablo ortaya çıkmıştır. Çünkü, Nero'nun bu hamlesi ulusal bağımsızlıklarına son derece düşkün olan Hellenler açısından ele alındığında son derece olumlu ve değerli bir kazanımdır. Buradan, Nero'nun tanıdığı özgürlük ve vergi muafiyeti hakkının, her ne kadar kısa sürmüş olsa da, Nero'nun bir imparator olarak Hellen entelektüellerinde yarattığı imajı değiştirmeye yaradığı anlaşılmaktadır.

Kendinden önceki general ya da imparatorların savaş, kuşatma veya belirli düzenlemeler yapmak için gittiği Hellas'a İmparator Nero, Hellenlerin ev sahipliği yaptığı oyunlara katılmak için gitmiştir. Burada katıldığı ve zafer kazandığı oyunların coşkusuna kapılarak *Isthmia* Oyunları sırasında *Achaia* Eyaleti'ne özgürlük bahşetmiştir. Nero'nun bu tutumu Hellenler açısından değerlendirildiğinde olumlu olarak görülse de, aslında bir devlet olarak Roma'nın büyük bir açığını ortaya çıkarmaktadır: Roma İmparatorluğu, yaptığı aşırı harcamalarla devlet hazinesini çökertme noktasına getiren Nero'nun vergi vermekte olan *Achaia* Eyaleti'ni özgürleştirilmesiyle, ne denli çılgın ve ölçsüz bir imparator tarafından yönetildiğini ve Augustus'un büyük bir özenle kurduğu *Principatus*'un Nero'nun elleri altında can çektiğini daha iyi anlamıştır.

Kısacası, Nero yaptığı bu hamleyle bir yandan Hellenlerin gözünde tanrılaşırken, bir yandan da Romalıların nezdinde hoş karşılanmayan Hellenseverliğini ve bir *princeps*'e yakışmayan davranışlarını fazlasıyla ön plana çıkartarak kendi sonunu hazırlamıştır.

KAYNAKLAR

a. Antik Kaynaklar

- Aur. Vict. de Caes. Aurelius Victor, *de Caesaribus* = F. Pichlmayr (ed.), *Sexti Aurelii Victoris Liber de Caesaribus*, Leipzig: Teubner, 1993.
- Cass. Dio Cassius Dio, *Historiae Romanae* = *Roman History*, with an English translation by E. Cary, vol. 8, London: William Heinemann/New York: G. P. Putnam's Sons, 1925 (*The Loeb Classical Library*).
- Paus. Pausanias, *Graeciae descriptio* = *Pausanias' Description of Greece*, with an English translation by W. H. Jones, vol. 2–4, London: William Heinemann/New York: G. P. Putnam's Sons, 1926–1935 (*The Loeb Classical Library*).
- Philostr. Ap. Philostratos, *Vita Apollonii* = C. L. Kayser (ed.), *Flavii Philostrati Opera*, vol. 1, Leipzig: Teubner, 1870.
- Plat. rep. Platon, *De re publica* = J. Burnet (ed.), *Platonis opera*, Oxford: Oxford University Press, 1903.
- Plut. Ant. Plutarkhos, *Antonius* = *Plutarch's Lives: Demetrius and Antony; Pyrrhus and Gaius Marius*, with an English translation by B. Perrin, vol. 9, Cambridge MA: Harvard University Press, 1920 (*The Loeb Classical Library*).
- Plut. de amic. Plutarkhos, *de amicorum multitudine* = *Plutarch's Moralia*, with an English translation by F. C. Babbitt, vol. 2, Cambridge, MA: Harvard University Press/London: William Heinemann, 1962 (*The Loeb Classical Library*).
- Plut. de sera Plutarkhos, *de sera numinis vindicta* = *Plutarch's Moralia*, with an English translation by P. H. De Lacy – B. Einarson, vol. 7, Cambridge, MA: Harvard University Press/London: William Heinemann, 1959 (*The Loeb Classical Library*).
- Plut. Flam. Plutarkhos, *Flaminius* = *Plutarch's Lives: Agis and Cleomenes; Tiberius and Gaius Gracchus; Philopoemen and Flaminius*, with an English translation by B. Perrin, vol. 10, Cambridge MA: Harvard University Press, 1921 (*The Loeb Classical Library*).
- Plut. Galb. Plutarkhos, *Galba* = *Plutarch's Lives: Aratus, Artaxerxes, Galba and Otho*, with an English translation by J. W. Cohoon, vol. 11, Cambridge MA: Harvard University Press, 1926 (*The Loeb Classical Library*).
- Pol. Polybios, *Historiae* = *The Histories*, with an English translation by W. R. Paton, vol. 5, London: William Heinemann, 1926 (*The Loeb Classical Library*).
- Suet. Nero Suetonius, *De Vita Caesarum: Vita Neronis* = *The Lives of the Caesars*, with an English translation by J. C. Rolfe, vol. 2,

- London: William Heinemann/Cambridge MA: Harvard University Press, 1959 (*The Loeb Classical Library*).
- Suet. Vesp. C. Suetonius Tranquillus, *De Vita Caesarum: Vita Vespasiani* = *The Lives of the Caesars*, with an English translation by J. C. Rolfe, vol. 2, London: William Heinemann/Cambridge MA: Harvard University Press, 1959 (*The Loeb Classical Library*).
- Tac. ann. Tacitus, *Annales* = C. D. Fisher (ed.), *Cornelii Taciti annalium ab excessu Divi Augusti libri*, Oxford: Clarendon Press, 1906.

b. Modern Kaynaklar

- Abbott – Johnson 1968 F. F. Abbott – A. C. Johnson, *Municipal Administration in the Roman Empire*, New York: Russell, 1968.
- Alcock 1994 S. E. Alcock, “Nero at Play? The Emperor’s Grecian Odyssey”, J. Elsner – J. Masters (edd.) *Reflections of Nero: Culture, History & Representation*, London: Duckworth, 1994, s. 98–111.
- Anderson – Haverfield J. G. C. Anderson – F. Haverfield, “Trajan on the Quinquennium Neronis”, *The Journal of* 1911 *Roman Studies* 1, 1911, s. 173-179.
- Bosworth, 1973 A. B. Bosworth, “Vespasian and the Provinces: Some Problems of the Early 70s AD”, *Athenaeum* 51, 1973, s. 49–78.
- Bradley 1978 K. R. Bradley, “The Chronology of Nero’s Visit to Greece A.D. 66/67”, *Latomus* 37, 1978, s. 61–72.
- Bradley 1979 K. R. Bradley, “Nero’s Retinue in Greece, A.D. 66/67”, *Illinois Classical Studies* 4, 1979, s. 152–157.
- Champlin 2003 E. Champlin, *Nero*, Cambridge MA/London: Harvard University Press 2003.
- DNP* *Der Neue Pauly*
- Eckstein 1990 A. M. Eckstein, “Polybius, the Achaeans, and the Freedom of the Greeks”, *Greek, Roman and Byzantine Studies* 31/1, 1990, s. 45–71.
- Enos 2013 R. L. Enos, “Finding the ‘Good’ Nero: The Emperor as Performer and Patron of Rhetorical Contests”, M. R. Lamb (ed.) *Contest(ed) Writing: Re-conceptualizing Literacy Competitions*, Newcastle: Cambridge Scholars Publishing, 2013, s. 39–53.
- Fantham 2013 E. Fantham, “The Performing Prince”, E. Buckley – M. T. Dinter (edd.) *A Companion to the Neronian Age*, Malden, MA: Wiley-Blackwell, 2013, s. 17–28.
- Gallivan 1973 P. A. Gallivan, “Nero’s Liberation of Greece”, *Hermes* 101/2, 1973, s. 230–234.
- Griffin 1984 M. T. Griffin, *Nero: The End of a Dynasty*, London: Batsford, 1984.

- Gyles 1962 M. F. Gyles, “Nero: Qualis Artifex?”, *The Classical Journal* 57/5, 1962, s. 193–200.
- Holleaux 1888 M. Holleaux, “Discours de Néron prononcé à Corinthe pour rendre aux Grecs la liberté”, *Bulletin de correspondance hellénique* 12, 1888, s. 510–528.
- ILS* *Inscriptiones Latinae selectae*
- Jones 1971 C. P. Jones, *Plutarch and Rome*, Oxford: The Clarendon Press, 1971.
- Kennell 1988 N. M. Kennell, “Nerwn Periodonikhs”, *The American Journal of Philology* 109/2, 1988, s. 239–251.
- Lepper 1957 F. A. Lepper, “Some Reflections on the ‘Quinquennium Neronis’”, *The Journal of Roman Studies* 47, 1957, s. 95–103.
- Malitz 2005 J. Malitz, *Nero*, Malden MA: Blackwell Publishing, 2005.
- Manders – Slootjes E. Manders – D. Slootjes, “Linking Inscriptions to Provincial Coins: A Reappraisal of 2015 Nero’s Visit to Greece”, *Latomus* 74/4, 2015, s. 989–1005.
- McDermott 1949 W. C. McDermott, “Sextus Africanus Burrus”, *Latomus* 8/3, 1949, s. 229–254.
- Mratschek 2013 S. Mratschek, “Nero: The Imperial Misfit: Philhellenism in a Rich Man’s World”, E. Buckley – M. T. Dinter (edd.) *A Companion to the Neronian Age*, Malden, MA: Wiley-Blackwell, 2013, s. 45–62.
- Murray 1965 O. Murray, “The ‘Quinquennium Neronis’ and the Stoics”, *Historia* 14/1, 1965, s. 41–61.
- OCD*⁴ *Oxford Classical Dictionary*⁴
- PIR*² *Prosopographia Imperii Romani*²
- RPC* *Roman Provincial Coinage*
- Sherk 1988 R. Sherk, *The Roman Empire: Augustus to Hadrian*, Cambridge: Cambridge University Press, 1988.
- SIG*³ *Sylloge Inscriptionum Graecarum*³
- Smallwood 1967 E. M. Smallwood, *Documents Illustrating Principates of Gaius, Claudius and Nero*, Cambridge: Cambridge University Press, 1967.
- Stadter 2015 P. A. Stadter, *Plutarch and His Roman Readers*, Oxford: Oxford University Press, 2015.
- Swain 1988 S. Swain, “Plutarch’s Philopoemen and Flamininus”, *Illinois Classical Studies* 13/2, 1988, s. 335–347.